

УДК: 338.47(497.5)

мр Сулејман ТАБАКОВИЋ
бивши дужносник Владе Републике Хрватске, Хрватска

др Ванда БОЖИЋ*
доцент Правног факултета Универзитета Привредна академија у Новом Саду и Универзитета Унион „Никола Тесла“ у Београду, Србија

ПРОТУСТАВНА И НЕЗАКОНИТА ПРИВАТИЗАЦИЈА ДРУШТВЕНОГ ВЛАСНИШТВА (ДИОНИЦА ХТ) КАО ПОСЉЕДИЦА НЕЗАКОНИТО ПРОВЕДЕНЕ ПРЕТВОРБЕ И ПРИВАТИЗАЦИЈЕ**

Сажетак

Аутори у раду указују на незаконито проведени претворбу, приватизацију и конфискацију уговорног приватног власништва над „Хрватским Телекомом“ (ХТ). Наиме, грађани су до деведесетих година прошле стољећа финансирали изградњу, кроз ПТТ, ТТ мрежу, чворне, мјесне, међумјесне и главне телефонске централе. Докази оме су уговори о удруживању средстава за изградњу, проширење или реконструкцију телекомуникацијских капацитета с подухом ПТТ (Пошта-Телефон), затим ХПТ (Хрватска пошта и телекомуникације), а

* Електронска адреса аутора за кореспонденцију: bozic.vanda@gmail.com.

** Аутори рада су били чланови радне групе држава чланица бивше СФРЈ која је усвојила Декларацију о примјени и поштовању обавеза из Анекса Г – Уговора о сукцесији.

данас ХТ (Хрвајски Телеком). Темељем уговорној куйојродајној односа, грађани су постојали власници идеалних удјела у власнишћу над ХТ-ом. Доношењем Закона о раздвајању Хрвајске поште и телекомуникација на Хрвајску пошту и Хрвајске телекомуникације, прописано је да ће се приватизација наведених прџовачких друштва обавити према посебном закону. Међу тим, у постојућу приватизације грађанима је, прописивно Уставу и међународним документима, њихова имовина одузета.

Кључне ријечи: Приватизација. – Приватна имовина. – Друштвено власништво. – Дионице. – Хрвајска пошта и телекомуникације. – Хрвајски Телеком.

I Потписивање уговора од стране грађана с ПТТ-ом

Сви грађани, иматељи телефона, локална самоуправа и правне особе потписали су до деведесетих година прошлог стољећа уговор о удруживању средстава за изградњу, проширење или реконструкцију ТТ капацитета с подужењем ПТТ (Пошта-Телеграф-Телефон), затим ХПТ (Хрватска пошта и телекомуникације), данас ХТ (Хрватски Телеком).¹ Уговором су била регулирана уговорна права партнера којим су се стјецали аликвотни удјели власништва у ПТТ структури телекомуникација, прописана је могућност његова раскида и од стране ТТ корисника и од стране ПТТ-а,² а уговори су конзумирани плаћањем уговорне обвезе и давањем услуге кориштења телефона, телепринтера и осталих ТТ уређаја. С обзиром на то да су увјети уговора конзумирани на задовољство уговорних страна ПТТ, данас је ХТ постао власништво његових уговорних власника.

Као што је наведено, и грађани, и локална самоуправа, и правне особе су сукадно одредбама уговора новчано судјеловали у изградњи и

1 Више о развоју телефоније вид. Goran Rajič, „Značajke razvoja javne telefonije u Hrvatskoj od 1990. do 1998. godine“, *Časopis za suvremenu povijest*, br. 1/2020, 81–98.

2 Чл. 6 Уговора: „Ако ТТ Корисник не испуњава своје обвезе на начин дефиниран у члану 1., 2. и 3. овога уговора, ПТТ ће раскинути уговор с ТТ Корисником. У случају раскида уговора предвиђеног у ставу 1. овог члана кориснику се једнократно враћа уплаћени износ у року од 30 дана.“

Чл. 7 Уговора: „ТТ Корисник може раскинути уговор уколико се након цјелокупне или дјеломично обављене уплате средствима из члана 2. овог уговора, а прије укупчања претплатничког ТТ прикључка, трајно пресели изван подручја мјесне мреже за коју је удружио средства.

У случају наведеном у претходном ставу, ПТТ се обвезује ТТ Кориснику вратити уплаћени износ једнократно у року од 15 дана, након достављања писмене изјаве у раскиду уговора.“

проширењу телефонске мреже, али и у проширењу телефонских централа и њихову осувремењавању, за своје потребе.³ Сва су друштвена подuzeћа и институције у Републици Хрватској уплаћивали проширење телефонске мреже, односно проширење телефонских централа.⁴ Сви су – грађани, институције и правне особе, као корисници телефона и корисници телепринтерских веза, удружили своја средства и рад с Хрватском поштом и телекомуникацијама темељем уговора.

II Развој ситуације након укидања друштвеног власништва

Доношењем Устава Републике Хрватске 22. 12. 1990. године, долази до укидања друштвеног власништва, а грађани Републике Хрватске постају власници аликвотног (идеалног) дијела власништва ХТ-а.⁵ Грађани су постали власници ХПТ-а темељем купопродајног уговора до 1992. године.

У вријеме претворбе 1992. године, та вриједност није процијењена и унесена у вриједност претвараних подuzeћа, односно није обрачуната у броју дионица и њиховој вриједности. Дионица је „власнички вриједносни папир који представља право власништва у одређеном дионичком друштву.“⁶ Из уговора је развидно да су новчана средства грађана која су удружили с ПТТ-ом по појединоме потписнику била у вриједности од 15.880.000 динара (протувриједности 2.257,00 DEM).⁷

ХПТ је чланцима 48, 49 и 50 Устава РХ постао власништво уговорних власника, па се на њих није ни требао примјенити Закон о претворби друштвених подuzeћа.⁸ Све некретнине стечене уговором, тј. на платним путем постале су, према Закону о основним власничкоправним односима и Закону о преузимању Закона о основним власничкоправним односима, из правног статуса „права кориштења“ тј. посједника,

3 Чл. 1 уговора: „ТТ Корисник се овим уговором обвезује удружити средства с ПТТ-ом у циљу изградње, проширења или реконструкције ТТ капацитета на подручју мјесне мреже и чворне централа, односно транзитне централе града.“

4 Чл. 2 уговора: „ТТ Корисник ће удруживањем средстава у износу од 15.800,00 динара отплатити у највише 8 мјесечних рата на слиједећи начин: уплатом 1. рате у износу 2.500,00 динара; уплатом 7 једнаких мјесечних рата, свака рата 1.900,00 динара.“

5 Ustav RH, *Narodne Novine*, br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 и 05/14.

6 Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA), Što je dionica?, доступно на адреси: <https://www.hanfa.hr/getfile/39370/%C5%A0to%20je%20dionica.pdf>, 1. 2. 2021.

7 Рачуна се да је потписника било око милијун, па би се, према томе, радило о сса 2.257.000.000 DEM-а.

8 Zakon o pretvorbi društvenih poduzeća, *Narodne novine*, br. 19/91.

аутоматски власништво досадашњег носитеља права кориштења (чланак 364 Закона о власничкоправним односима).⁹ Међутим, уговори грађана и ПТТ-а, данас ХТ-а, су занемарени из разлога да би се могло провести присилно одузимање власништва. Уговором је доказано право власништва грађана, а с обзиром на то да је ХТ 90-их година прошлог стољећа одузет својим власницима, незаконитим је радњама прекршен Устав и сви закони, као и међународни стандарди. Грађанима Републике Хрватске конфисцирана је имовина идеалних дијелова ХПТ-а, односно ХТ-а с *Deutsche Telekom*-ом (ДТК), без Закона о конфискацији, дакле неуставно и незаконито им је отето уговорно власништво аликвотних удјела у ПТТ, сада ХТ-у.

Законом о претворби друштвених подuzeћа прописан је поступак и увјети претворбе подuzeћа с друштвеним капиталом у подuzeће којему је одређен власник.¹⁰ Према Закону о претворби власништво над подuzeћем могли су стећи запослени и раније запослени у подuzeћу и у сложеном облику удруживања односно организирања у који је подuzeће удружено уз основни попуст од 20% и додатни од 1% за сваку годину радног стажа.¹¹ Закон о претворби друштвених подuzeћа је вриједио за сва подuzeћа на територију Републике Хрватске, осим оних подuzeћа која су једностраном вољом законодавца, мимо Устава РХ, Закона о обвезним односима и Закона о основним власничкоправним односима, пренесена у државно власништво. Та подuzeћа су „подржављена“. Управо Хрватски Телеком представља еклатантан примјер поступка подржављења власништва грађана без правне основе.

Законом о раздвајању Хрватске поште и телекомуникација на Хрватску пошту и Хрватске телекомуникације, јавно подuzeће поштанског и телекомуникацијског промета, под твртком ХПТ – Хрватска пошта и телекомуникације, раздвојило се у два дионичка друштва: Хрватска пошта д.д. и Хрватске телекомуникације д.д.¹² Држава је протууставно и незаконито извршила подјелу ХПТ-а на ХТ (Хрватски Телеком) и ХП (Хрватска пошта), не водећи рачуна о правим власницима, не при-

9 Закон о преuzimanju Zakona о osnovnim vlasničkopravnim odnosima, *Narodne novine*, бр. 53/91; Закон о основним власничкоправним односима, *Службени лист СФРЈ*, бр. 6/80 и 36/90.

10 Закон о pretvorbi друштвених poduzeća, *Narodne novine*, бр. 19/91, 83/92, 84/92 – Закон о Hrvatskom fondu за privatizaciju, 94/93, 2/94, 9/95, 21/96 – Закон о privatizaciji и 118/99 – одлука Ustavnog suda, чл. 1.

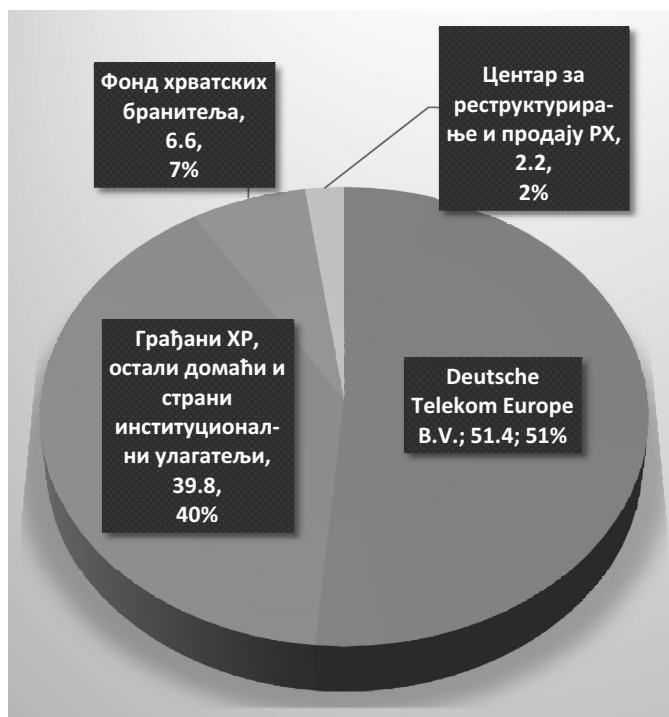
Више о претворби вид. Jadranko Jug, „Pretvorba друштвеног власништва на stvarima које nisu procijenjene kod pretvorbe друштвених poduzeća“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, бр. 1/1991, 357–388.

11 Закон о претворби, *Narodne novine*, бр. 19/91, чл. 1.

12 Вид. Закон о razdvajanju Hrvatske pošte i telekomunikacija, *Narodne novine*, бр. 101/98.

знавши грађанима њихово власништво. Држава је *a posteriori* признала како се власником ХТ-а сматра особа која је судјеловала у финансирању мреже, на начин да је телефонском претплатом плаћала рад на мрежи и сервисирање кредита. Сукладно уговору, власници ХТ су грађани Републике Хрватске.

Слика 1:
Власничка сѝрукѝура Хрваѝскоѝ Телекома 2020. године¹³

Устав Републике Хрватске штити права власника и њихово власништво (чл. 48).¹⁴ Нитко у Републици Хрватској није овлаштен и нема право продавати власништво грађана Републике Хрватске стечено на законит начин уговором и наплатним путем. Закони донесени након проглашења Устава, који нису у складу с Уставом, нису правно ни

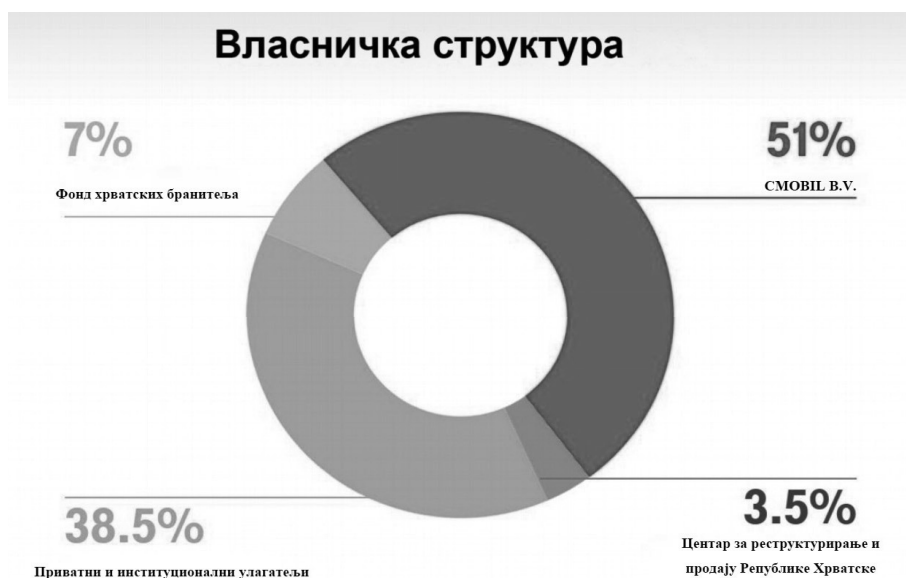
¹³ Према подацима Хрватског Телекома, доступно на адреси: <https://izvjestaj-odrzivost.t.ht.hr/o-nama/>, 1. 2. 2021.

¹⁴ Члан 48 Устава РХ: „Јамчи се право власништва. Власништво обвезује. Носитељи власничког права и њихови корисници дужни су придоносити опћем добру. Страна особа може стјецати право власништва уз увјете одређене законом. Јамчи се право наслеђивања.“

ваљани.¹⁵ Управо су такви закони којима се власништво грађана претварало у државно, затим је продавано и незаконито отето.¹⁶

На слици бр. 1 можемо видјети данашњу власничку структуру Хрватског Телекома, према којој 39,80% вриједности припада грађанима Републике Хрватске, те осталим домаћим и страним институционалним улагачима, док власници којим је одузето њихово власништво још увијек чекају правду, без обзира на то што је томе прошло више од четврт стољећа.

Слика 2:
Власничка структура Хрватског Телекома 2014. године¹⁷

Deutsche Telekom EUROPE B.V. полаже право на 51,4% вриједности, 6,6% припада Фонду бранитеља, а у власништву Центра за реструктурирање и продају Републике Хрватске је 2,2% вриједности.

На слици бр. 2 приказана је власничка структура Хрватског Телекома из 2014. године, која је скоро идентична прошлогодишњој: 38,5% вриједности припада приватним институционалним улагачима, 51%

15 Устав РХ, чл. 5: „У Републици Хрватској закони морају бити у сугласности с Уставом, а остали прописи и с Уставом и са законом. Свако је дужан држати се Устава и закона и поштовати правни поредак Републике Хрватске.“

16 Више вид. Sulejman Tabaković, *Pravo(m) u glavu*, Kulin-ban, Zagreb, 2007.

17 Hrvatski telekom, *Izvjешće o održivosti za 2014. godinu*, Zagreb, 2015, 4.

СМОВИЛ В.В.-у који 2015. године мијења име у *Deutsche Telekom Europe V.V.* (што је видљиво на слици бр. 1), 7% је у власништву бранитеља, док 3,5% припада Центру за реструктурирање и продају Републике Хрватске.

III Поврат улагања у изградњу Телекома у Републици Словенији

Указујемо на сличну ситуацију у Републици Словенији, гдје је Уставни суд у утврдио неоправдани пропуст законске регулације начина и увјета за остваривање права на поврат улагања у изградњу телекомуникацијске мреже локалних заједница и појединаца који представља кршење начела владавине права.¹⁸ Сукладно наведеном, наводи се да је чланак 64 Закона о телекомуникацијама¹⁹ у супротности с Уставом Републике Словеније,²⁰ јер законодавац посебним законом није регулирао начин и увјете под којима се надокнађују улагања локалних заједница и појединачних улагача у јавну телекомуникацијску мрежу. Чланак 64 односи се на претворбу Телекома Словеније, према којем ће Влада Републике Словеније извршити претворбу Телекома Словеније п.о. у јавно подuzeће за пружање господарских услуга јавне говорне телефоније и телекса, те управљање јавном телекомуникацијском мрежом у року од шест мјесеци од ступања на снагу Закона о телекомуникацијама (ст. 1). У ст. 2 истиче се да су јавна телекомуникацијска мрежа и друга средства намијењена пружању телекомуникацијских услуга која су на темељу чланка 1 ставка 76 Закона о господарских јавних службама постала власништво Републике Словеније, јавно подuzeће у које улаже Република Словенија, док ће се улагања локалних заједница и појединачних улагача у јавну телекомуникацијску мрежу надокнадити на начин и под увјетима утврђеним посебним законом (ст. 3).²¹ Власничка претворба Телекома Словеније п.о., као правног сљедника ПТТ п.о., треба се, сходно ст. 4, извршити на начин да се узме у обзир расподјела салда Поште Словеније д.о.о. на дан 31. просинца 1994. и удјела Републике Словеније у Телекому Словеније, који је успостављен сукладно чланку 76 Закона о господарских јавних службама по Уредби о методологији за изделаво отворитвене биланце стања.²² Радници који су прешли из ПТТ у Пошту

18 Одлука Уставног суда Републике Словеније, U-I-363/98 од 1. 7. 1999. године, доступно на адреси: <http://www.us-rs.si/documents/9d/8c/u-i-363-982.pdf>, 1. 9. 2020.

19 Закон о телекомуникацијама – ZTel, *Uradni list*, št. 35/97.

20 Ustava Republike Slovenije, *Uradni list*, št. 33/1991-I, 42/1997-UZS68, 66/2000-UZ80, 24/2003-UZ3a, 47, 68, 69/2004-UZ14, 69/2004-UZ43, 69/2004-UZ50, 68/2006-UZ121, 140, 143, 47/2013-UZ148, 47/2013-UZ90, 97, 99 i 75/2016-UZ70a.

21 Закон о господарских јавних службама, *Uradni list*, št. 32/93.

22 Uredba о методологији за изделаво отворитвене биланце станја, *Uradni list*, št. 24/93, 62/93, 72/93, 19/94, 32/94, 45/94 i 5/95.

Словеније д.о.о. и Телеком Словеније п.о., као и бивши запосленици и умировљени запосленици ПТТ-а у Словенији могу посједовати удио у друштвеном капиталу Телекома Словеније у складу са Законом о ластинском преобликовању подјетиј,²³ у складу с програмом претворбе власништва Телекома Словеније у року од шест мјесеци од ступања на снагу ЗТел (ст. 5).

Подноситељ је у пријави оправдано истакнуо да је као појединац уложио средства у облику рада и новца у изградњу локалне телефонске мреже, а с обзиром на то да посебни закон још није усвојен, његова имовина је оштећена те се налази у неравноправном положају с осталим дионичарима Телекома, који су то постали приватизацијом друштвеног капитала. Оваквим поступањем учињена је повреда права на приватно власништво (према чл. 33 Устава), те је повријеђено начело једнакости (чл. 14 Устава).

IV Дискусија

С обзиром на то да је Република Хрватска преузела у своје национално законодавство Конвенцију за заштиту људских права и темељних слобода,²⁴ као и Први протокол уз Конвенцију, којом се штите темељна људска права и слободе, па тако и власништво, продајом дионица ХТ-а учињена је повреда права на коју упућује чл. 1 Првог протокола уз конвенцију у којем се наводи да „свака физичка или правна особа има право на мирно уживање својега власништва. Нитко се не смије лишити свога власништва, осим у јавном интересу, и то само уз увјете предвиђене законом и опћим начелима међународног права.“

Понашање институција и појединаца у институцијама везано за продају дионица ХТ-а у супротности је с Уставом Републике Хрватске, те преузетим конвенцијама и протоколима, као и ратифицираним међународним уговорима. Таквим поступањем надлежне институције и појединци као службене/одговорне особе својим понашањем остварују биће казних дјела те подлијежу казненој одговорности према Казненом закону²⁵ и Закону о одговорности правних особа за казнену дјела.²⁶

23 Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij, *Uradni list*, št. 55/92, 7/93, 31/93 i 1/96.

24 Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola br. 1, 4, 6, 7 i 11 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, *Narodne novine*, br. 18/97.

25 Kazneni zakon, *Narodne novine*, br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18 i 126/19.

26 Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, *Narodne novine*, br. 151/03, 110/07, 45/11 i 143/12, чл. 3: „(1) Правна особа казнит ће се за казнено дјело одговорне особе ако се њиме повређује нека дужност правне особе или је њиме правна особа остварила или требала остварити протуправну имовинску корист за себе или другога.

На националној разини судски поступци нису успјели, тако да је поступак сада пред Еуропским судом за заштиту људских права у Стразбуру. Еуропском суду за људска права у Стразбуру поднесен је тако и захтјев за поништење поступка претворбе и приватизације у Републици Хрватској сукладно Пословнику суда, Конвенцији о људским правима и темељним слободама, те протоколима уз Конвенцију.

Република Хрватска је усвајајући ЕУ стандарде и враћајући се на ЕУ праксу и на своје правне стечевине као сљедница СФРЈ поништила законе који су омогућили отимање власништва, те на тај начин створила претпоставке за враћање одузетог власништва. Стога, ваља нагласити да је Република Хрватска посредним путем признала одузимање стечених права и права власништва физичких и правних особа тако што је поништила исхитрене законе, па самим тиме и правне посљедице настале дјеловањем тих закона.

Република Хрватска је приступајући Еуропској унији, потписујући и ратифицирајући међународне споразуме: Билатерални споразум о нормализацији односа између Републике Хрватске и Савезне Републике Југославије 1996. године,²⁷ те Мултилатерални споразум са свим Републикама бивше СФРЈ с анексима од А до Г,²⁸ као и преузетим конвенцијама и протоколима, уредбама и директивама ЕУ, као и правном стечевином из бивше заједничке државе СФРЈ, поништила све законе и њихове правне посљедице са даном 31. 12. 1990. године.

У Закону о потврђивању уговора о сукцесији²⁹ с анексима А–Г,³⁰ у чланку 2 наводи се: „Права на покретну и непокретну имовину која се налази у некој држави сљедници на коју су грађани или друге прав-

(2) Под увјетима из ставка 1. овога чланка правна особа казнит ће се за казнена дјела прописана Казненим закоником и другим законима у којима су прописана казнена дјела.“

27 Sporazum o normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije, *Narodne novine* – Međunarodni ugovori, br. 10/96.

28 Међународни уговор о питањима сукцесије потписан је у Бечу 29. липња 2001. године од стране представника пет новонасталих држава, сљедница бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ): Босне и Херцеговине (Златко Лагумџија), Републике Хрватске (Тонино Пицула), Републике Македоније (Илија Филиповски), Републике Словеније (Димитриј Рупел) и Савезне Републике Југославије (садашње Србије и Црне Горе) (Горан Свилановић).

29 Zakon o potvrđivanju Ugovora o pitanjima sukcesije, *Narodne novine* – Međunarodni ugovori, br. 2/04 i 5/04.

30 Анекс А односи се на покретну и непокретну имовину, Анекс Б регулира питања око дипломатске и конзуларне имовине, Анексом Ц ријешени су финансијска актива и пасива, Анексом Д регулирани су архиви, Анексом Е мировине, Анексом Ф остала права, интереси и обвезе, док се Анекс Г односи на приватну имовину и стечена права.

не особе СФРЈ имали право на дан 31. просинца 1990. признат ће се, те ће бити заштићена и враћена од те државе у складу с утврђеним стандардима и нормама међународног права без обзира на националност, држављанство, мјесто боравка или пребивалиште тих особа. То укључује особе које су након 31. просинца 1990. стекле држављанство или мјесто боравка или пребивалиште у некој другој држави, а не у држави слиједници. Особе које не могу остварити ова права имају право на накнаду у складу с нормама грађанског и међународног права.“³¹ Било какав пријенос права на покретну и непокретну имовину који буде учињен након 31. просинца 1990. бит ће ништетан.³¹ Према Закону о потврђивању уговора о сукцесији и држављани неке друге новонастале државе бивше СФРЈ који су имали почетком 90-их темељем уговора право власништва ХТ-а, имају право захтијевања поврата свог власништва односно право на накнаду штете.

Проведба Закона о потврђивању Уговора о питањима сукцесије у надлежности је Министарства финансија, Хрватске народне Банке, Министарства вањских послова, Министарства одбране, Министарства здравства и социјалне скрби, Министарства правосуђа, Министарства културе, Државног архива и других државних тијела у чији дјелокруг улазе питања обухваћена Уговором.

Хрватски сабор РХ је посљедњи ратифицирао Бечки уговор о питањима сукцесије 3. ожујка 2004. године, који је ступио на снагу три мјесеца након његова потписивања, 4. липња 2004. године. Дакле, прије више од 16 година. Законом о потврђивању Уговора о питањима сукцесије, међутим, остао је готово у цијелости – само уговор на папиру, изузев одредаба које се односе на Анекс Б којим су регулирана питања око расподјеле дипломатских и конзуларних представништава, подјеле новаца и златних резерви НБЈ, Војне имовине те је дјеломично регулиран анекс везано за мировинска, здравствена и социјална права.

Спорна је примјена Анекса Г, којим су уређена два главна питања од интереса грађана и правних особа, питање приватне имовине и питање стечених права. Иако су ове одредбе дио међународног уговора који је по својој снази изнад закона, он се једноставно не примјењује

31 *Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine*, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18, чл. 322: „Уговор који је противан Уставу Републике Хрватске, присилним прописима или моралу друштва ништетан је, осим ако циљ повријеђеног правила не упућује на неку другу правну посљедицу или ако закон у одређеном случају не прописује што друго“; чл. 323: „Посљедице ништетности очитују се на начин да је: свака уговорна страна дужна је вратити другој све оно што је примила на темељу таква уговора, а ако то није могуће, или ако се нарав онога што је испуњено противи враћању, има се дати одговарајућа накнада у новцу, према цијенама у вријеме доношења судске одлуке, ако закон што друго не одређује“; Члан 328: „Право на истицање ништетности не гаси се.“

због кривог тумачења Министарства правосуђа, Министарства вањских послова, па тако и ДОРХ-а и судова. Министарство наводи да се наведене одредбе не примјењују одмах на физичке и правне особе, што значи да им одредбе Анекса Г не јамче поврат њихове имовине, него ће такав поврат бити могућ тек када Република Хрватска склопи додатни билатерални уговор.

Иако се нигдје у Уговору не наводи да се питање сукцесије не може рјешавати без билатералних уговора, одлуку Министарства усвојили су и сви судови Републике Хрватске, па тако и Врховни суд. Оваквим поступањем судови само пролонгирају примјену међународног уговора, иако за такво чињење немају никакве правне основе. Еуропски суд за људска права је у својим мишљењима под притиском уласка Хрватске у ЕУ дао наговијестити да се Бечки споразум може провести само билатералним споразумима између држава сукцесора бивше Југославије, што апсолутно није тачно, јер у пресуди Младост из Србије против Хрватске се ЕСЉП прогласио ненадлежним, негирајући право власништва фирме Младост Србије на некретности у Хрватској.

У једној пресуди наводи се да се Уговор не примјењује директно из разлога што је чланком 4 Анекса Г наведено да ће „државе сљеднице подузети мјере које могу захтијевати опћа начела права или су на други начин погодне за осигурање учинковите примјене начела изнијетих у овоме Анексу, као што је склапање двостраних уговора и обавјештавање њихових судова и других надлежних тијела.“ Међутим, већ се у чланку 5 прописује се: „ништа у горе наведеним одредбама неће докидати одредбе двостраних уговора склопљених о истоме питању између држава сљедница који, на одређеним подручјима, могу бити мјеродавни за те државе.“ То, дакле, подразумеијева директну примјену одредаба Анекса Г на физичке и правне особе. Наиме, према стајалишту Врховног суда из 2014. године, извори опћих правних начела која се примјењују у судским одлукама Врховног суда РХ су међународни уговори (Конвенција) и Устав РХ, те пракса Уставног суда РХ и ЕСЉП, што потврђује Уговор о питањима сукцесије, као међународни уговор којим су утемељена опћа правна начела поступања.³²

Свака од пет држава потписница, у складу с начелом реципроцитета, дужна је осигурати признавање одредаба Бечког уговора и његову примјену пред својим судовима. Све државе сљеднице бивше Југославије, осим Хрватске, сложиле су се на посљедњем заједничком састанку да је непотребно прописивање билатералних споразума за provedбу Анек-

32 Вид. Jadranko Jug, „Primjena pravnih načela u odlukama Vrhovnog suda Republike Hrvatske: Pravna načela u pravnoj teoriji i sudskom odlučivanju“, Rijeka, 2014, доступно на адреси: http://www.vsrh.hr/custompages/static/hrv/files/jugj_primjena-pravnih-nacela-u-odlukama-vsrh.pdf, 1. 2. 2021.

са Г Уговора који се односи на приватно власништво и стечена права. Једино Република Хрватска опструира директну примјену Анекса Г на физичке и правне особе те свима на тај начин наноси неизмјерну штету.

V Закључне напомене

Из свега изложеног и правно аргументираног, произлази закључак да се надлежне институције нису држале Устава ни националног законодавног оквира у поступку претворбе друштвеног подuzeћа, те су с намјером оштетили раније запосленике Хрватског Телекома, умировљенике и њихове обитељи, с обзиром на то да су им ускратили њихово законско право, право власништва, на начин да им нису признали стјецање дијела подuzeћа дионичког друштва, и тиме их онемогућили у стјецању дионица.

Ту треба споменути и држављане бивше СФРЈ који су деведесетих година прошлог стољећа живјели и радили на територију Републике Хрватске, склопили уговор о удруживању средстава за изградњу, проширење или реконструкцију ГТ капацитета с подuzeћем ПТТ (Пошта-Телеграф-Телефон), затим ХПТ (Хрватска пошта и телекомуникације), данас ХТ (Хрватски Телеком), дакле плаћали изградњу и проширење телефонске мреже, као и проширење и осувремењивање телефонских централа за своје потребе, а по доласку ратних збивања преселили на подручје друге републике бивше заједничке државе, те остали без свог права власништва.

Сходно томе, нужним се намеће заузети став колегија Врховног суда Републике Хрватске из 2014. године да се након пријема Хрватске у чланство Еуропске уније 1. српња 2013. године Анекс Г мора, у питањима поврата имовине правним и физичким субјектима из других република заједничке државе, примјењивати као начело ЕУ јер су то међународни правни извори, извори права ЕУ. Сукладно наведеном, треба се узети у обзир и пресуда Уставног суда Републике Словеније, те омогућити грађанима власницима, локалној самоуправи и правним особама власништво над аликвотним дијеловима Хрватског Телекома.

Коришћена литература

- Jug Jadranko, „Pretvorba društvenog vlasništva na stvarima koje nisu procijenjene kod pretvorbe društvenih poduzeća“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, br. 1/1991.
- Jug Jadranko, „Primjena pravnih načela u odlukama Vrhovnog suda Republike Hrvatske: Pravna načela u pravnoj teoriji i sudskom odlučivanju“, Rijeka, 2014, доступно на адреси: http://www.vsrh.hr/custompages/static/hrv/files/jugj_primjena-pravnih-nacela-u-odlukama-vsrh.pdf, 1. 2. 2021.
- Rajić Goran, „Značajke razvoja javne telefonije u Hrvatskoj od 1990. do 1998. godine“, *Časopis za suvremenu povijest*, br. 1/2020.
- Tabaković Sulejman, *Pravo(m) u glavu*, Kulin-ban, Zagreb, 2007.

Sulejman TABAKOVIĆ, LL.M

Former official of the Government of the Republic of Croatia, Croatia

Vanda BOŽIĆ, PhD

Assistant Professor at the University of Business Academy in Novi Sad Faculty of Law for Commerce and Judiciary and University Union Faculty of Law „Nikola Tesla“ in Belgrade, Serbia

UNCONSTITUTIONAL AND ILLEGAL PRIVATIZATION OF SOCIAL OWNERSHIP (HT SHARE) AS A CONSEQUENCE OF ILLEGALLY CONVERSION AND PRIVATIZATION

Summary

In the paper, the authors point out the illegally carried out transformation, privatization, and confiscation of contractual private ownership over „Hrvatski Telekom“ (HT). Namely, until the 1990s, citizens financed the construction, through the PTT, TT network, node, local, long-distance, and main telephone exchanges. Proof of this are the Agreements on pooling funds for the construction, expansion, or reconstruction of telecommunications facilities with the company PTT (Post-Telegraph-Telephone), then HPT (Croatian Post and Telecommunications), and today HT (Hrvatski Telekom). Based on the contractual purchase and sale relationship, the citizens became the owners of

ideal shares in the ownership of HT. The enactment of the Act on the Separation of Croatian Post and Telecommunications into Croatian Post and Croatian Telecommunications stipulates that the privatization of these companies will be carried out according to a special law. However, in the privatization process, citizens were deprived of their property, contrary to the Constitution and international documents.

Key words: *Privatization. – Private Property. – Social Ownership. – Shares. – Croatian Post and Telecommunications. – Croatian Telekom.*

Датум пријема рада: 20. 2. 2021.

Датум прихватања рада: 25. 3. 2021.